

חטיבת פיקוח ואכיפה
האגף להגנה על החי והצומח

מדיניות בנושא יבוא וסחר בדגים של מים מלוחים לאקווריום

דר' נעם לידר, מנהל אגף אקולוגיה, חטיבת מדע

יתיר שמיר, מנהל האגף להגנה על החי והצומח, חטיבת אכיפה

יוני 2017

רשות הטבע והגנים (להלן רט"ג) תפעל להסדיר את נושא היבוא וההחזקה בשבייה של ערכי טבע מוגנים ימיים, לצרכי הבטחת השמירה על ערכי טבע ומערכות אקולוגיות רגישות. רט"ג תשאף לפקח על יבוא וסחר במינים ימיים, כך שאלו יתנהלו באופן מקיים, תוך שימור מיטבי ומזעור הפגיעה במערכות ימיות בים סוף, בים התיכון ובארצות מוצאן.

על פי הקבוע בחוק גנים לאומיים ושמורות וטבע ובחוק הגנת חיית הבר וכן בתקנות החוקים האמורים, סחר ואחזקת בעלי חיים הן פעולות לגיטימיות. על הרשות לדאוג לכך שפעולות אלה יעשו תחת פיקוח ובצורה מקיימת אשר אינה פוגעת בטבע בצורה בלתי הפיכה.

דברי הסבר:

מערכות אקולוגיות ימיות בכלל ומערכות אקולוגיות של שוניות אלמוגים בפרט, הן מורכבות ביותר, והן הפגיעות ביותר כיום בישראל ובעולם. תחביב גידול דגים באקווריום הפך לפופולרי מאוד בציבור בארץ ובעולם. תחביב זה עלול להשפיע לשלילה על מערכות אקולוגיות מקומיות דרך איסוף לא חוקי של דגים מקומיים, דבר העלול לפגוע באוכלוסיות מקומיות, או חדירה של מינים פולשים, דבר העלול להוביל לדחיקת מינים מקומיים. כל פגיעה באוכלוסיות המקומיות, אם בדילולן או בדחיקתן, עלולה להוביל לשינויים משמעותיים בבתי הגידול שעליהם אנו מתאמצים לשמור. בנוסף, איסוף מהטבע בארצות המקור, למרות תרומתו הכלכלית לאוכלוסיות מקומיות, עלול לפגוע בהמשך קיומן של שוניות האלמוגים באותן ארצות.

רט"ג ממונה על פי חוק על היבוא והסחר של צמחים ובעלי חיים מוגנים בכלל ושל מינים המבוקשים לשוק האקווריונים בפרט. הסחר מתבצע בהתאמה להנחיות אמנת CITES ולפי מדיניות הסחר הכללית של רט"ג. רשימת המינים המוגנים כוללת מיני דגים המתקיימים בים סוף ובים תיכון, את כל הרכיכות וקווצי-העור, ומינים נוספים המופיעים בנספחי אמנת CITES.

מטרות המדיניות הקיימת כיום והתאמתן למציאות נבחנו מחדש לאור חובתה החוקית של רט"ג, ולאור השינויים המהותיים מאז גובשה המדיניות הנוכחית, הן במצבם של בתי גידול ימיים, ובמיוחד של שוניות אלמוגים בישראל ובעולם והתעצמות תחביב האקווריום בקרב הציבור. כל אלה היוו את הבסיס לעדכון המדיניות.

חטיבת פיקוח ואכיפה האגף להגנה על החי והצומח

המדיניות המעודכנת שגובשה יחד עם בעלי עניין והציבור המתעניין, תאפשר לאזרחי ישראל לעסוק בתחביב גידול דגי אקווריום ותקטין את הרגולציה על יבוא הדגים, תוך שמירה על המגוון הביולוגי הימי, בים סוף, בים התיכון ובעולם.

קווים מנחים למדיניות:

- רט"ג תפעל בשיתוף עם יבואנים וגורמי עניין אחרים על-מנת להבטיח שבעיסוק זה תמוזער הפגיעה בטבע בישראל ובמדינות המקור.
- לא יותר יבוא לישראל של מינים בעלי פוטנציאל גבוה לפלוש למערכות אקולוגיות טבעיות בישראל, לדחוק מינים מקומיים ובכך לפגוע בבתי הגידול המקומיים. ההחלטה על המינים או קבוצות המינים המותרים או אסורים ליבוא יקבע ע"י רט"ג באמצעות בחינה מדעית בתהליך של הערכת סיכון על בסיס ידע קיים על התכונות הביולוגיות של מינים אלו, תקדימי פלישה בישראל או במקומות רלוונטיים אחרים בעולם, תוך שימוש בעקרון הזהירות המונעת.
- רט"ג תפעל להגביל את היבוא רק ממקורות מאושרים בחו"ל, העונים על סטנדרטים של איסוף או גידול מקיימים על-פי המדיניות של ארץ היבוא, ומידת התאמתה למדיניות אמנת CITES.
- רט"ג תפעל להגביר את אמצעי הפיקוח והאכיפה כנגד איסוף לא חוקי של ערכי טבע מקומיים מים סוף או מהים התיכון.
- רט"ג לא תתיר כניסה של מינים המסכנים את בריאות הציבור.
- היבוא יעשה ממקורות שבהם האיסוף בטבע מקיים בלבד או משבייה.
- רט"ג תפעל לשיפור השרות הניתן כיום לאזרח המבקש לעסוק ביבוא או גידול של מיני אקווריום.

התייחסות לאיום פלישה ביולוגית:

יאסר יבוא, סחר והחזקה של מיני דגים וחסרי חוליות המהווים סיכון אקולוגי למערכות אקולוגיות מקומיות בים התיכון או במפרץ אילת, עקב היותם מינים פולשים מתועדים בעולם או בישראל או כפי שיקבע על בסיס הערכות סיכון. במידה ותתקבלנה בעתיד עדויות לפלישה ביולוגית של מינים המותרים ביבוא, מהספרות המדעית בעולם או מהציבור, יבחנו המינים המדוברים ויישקל איסור היבוא וההחזקה שלהם.

דגים:

המדיניות חלה על יבוא של פרטים חיים בלבד.

יותר היבוא של כלל המינים של מים מלוחים ממשפחות מסדרת Perciformes, מחלקת Actinopterygii, וזאת מכיוון שאינם מהווים סיכון למערכות האקולוגיות המקומיות.

חטיבת פיקוח ואכיפה האגף להגנה על החי והצומח

יאסר היבוא של דגים ממשפחת Scorpaenidae, סדרת Scorpaeniformes, מחלקת Actinopterygii, הכוללים מיני זהרונים אשר פלישתם והשפעתם האקולוגית השלילית מתועדת.

הנחיות אלו מתייחסות אך ורק ליבוא וסחר לצרכי שוק אקווריום נוי של מים מלוחים. בקשות ליבוא וגידול מסחרי בשבי לצרכי רבייה, יאושרו רק לאחר בחינת מתקן הגידול ואישור התאמתו למניעת אפשרות בריחה של דגים או כל חומר ביולוגי אחר אל בתי גידול טבעיים בים התיכון או במפרץ אילת, כפי שיקבע בתיאום עם אגף הדיג במשרד החקלאות.

חסרי חוליות:

עד לבדיקה מקיפה, יותרו ליבוא רק מיני חסרי חוליות המופיעים כיום ברשימה הלבנה המפורסמת ע"י רט"ג ומשרד החקלאות.

התייחסות לאמנת CITES:

לעומת הרשום לעיל, מינים הרשומים בנספחי אמנת CITES, יותרו ליבוא בכפוף להיתר יצוא מתאים ממדינת המקור. יאסר יבוא לציבור של מינים הרשומים בנספח I של אמנת CITES. יאסר באופן גורף יבוא לשוק אקווריום הנוי של כל מיני תת-מחלקת Elasmobranchii הכוללת מיני כרישים, בטאים וגטרנים. יבוא פרטים מקבוצה זו ייבחן פרטנית לאקווריונים הפתוחים לציבור הרחב ובתנאי שהמוסד יעמוד בהנחיות מדיניות אחזקת חיות בר בשבייה של רט"ג.

התייחסות למינים מסכני חיי אדם:

מיני דגים המהווים סיכון ממשי לחיי אדם לא יורשו ליבוא ואחזקה. המינים המפורטים במסמך זה יותרו לאחזקה בגני חיות ומוסדות מחקר בלבד, בהתאם למדיניות האחזקה של חיות בר בשבייה ובכפוף להצגת תיק ניהול סיכונים שיאושר על ידי הרשות.

מינים מסוכנים האסורים ביבוא:

- כל המינים ממשפחת הנפוחיתיים – Tetraodontidae, סדרת Tetraodontiformes.
- כל המינים ממשפחת העקרבונוניים – Scorpaenidae, סדרת Scorpaeniformes.
- כל המינים משפחת האבנוניים – Synanceidae, סדרת Scorpaeniformes.
- כל המינים מהסוג דרקון – Trachinus, משפחת Trachinidae, סדרת Perciformes.
- שפמית ארסית - *Plotosus lineatus* משפחת Plotosidae, סדרת Siluriformes.

חטיבת פיקוח ואכיפה האגף להגנה על החי והצומח

התייחסות לשימור המערכת האקולוגית במפרץ אילת ובים התיכון:

רטי"ג תיערך במפרץ אילת ובים התיכון לפיקוח ואכיפה מוגברים כנגד איסוף לא חוקי של ערכי טבע מוגנים לצרכי גידול בשבייה וכן להחדרה מכוונת של מינים זרים מאקווריומים אל המערכת הטבעית. רטי"ג תגביר את הניטור על ערכי טבע רגישים ותבצע הערכות תקופתיות לבחינת המשמעות של עדכון מדיניות היבוא על ערכי הטבע שעליהם היא מופקדת.

לאור הקישוריות הגבוהה והתלות ההדדית הגבוהה של שוניות אילת בשוניות הנמצאות במדינות שכנות במפרץ אילת, לא יותר יבוא בעלי חיים ימיים שמדינת המקור שלהם שוכנת לאורך מפרץ אילת (כלומר, ירדן, מצרים וסעודיה).

מדיניות מתן היתרים:

יבוא הדגים מהמדינות השונות יעשה לאחר אישור מדינת המקור כי היבוא ממנה נעשה מגידול בשבייה או מאיסוף בצורה מקיימת. יבוא דגי נוי יעשה על בסיס היתרים פרטניים לכל יבואן המבקש להביא משלוח לגבולות ישראל. בכל היתר יצוינו המינים האוסרים ביבוא, אך לא תידרש רשימה מפורטת של המינים. הפיקוח על היבוא יעשה בצורה מדגמית במעברי הגבול השונים בקבלת המשלוח מחו"ל. מאמץ הפיקוח המרכזי יופנה לנמל התעופה בן גוריון אליו מגיעים מרבית המשלוחים.

הסחר בדגי המים המלוחים יערך תחת פיקוח בחנויות עצמן והיתרים יוצאו לסוחרים שעמדו בתנאי הרשות. היתרים לאחזקה ייעשו תחת היתר כללי למינים שאינם ברשימה השחורה. מינים מסוכנים ומיני סייטס I יאושרו לגני חיות ומוסדות מחקר בלבד, בכפוף להצגת תיק ניהול סיכונים שיאושר על ידי הרשות ובכפוף למדיניות האחזקה של חיות בר בשבייה של הרשות.